

УДК 349.2

ДИСЦИПЛІНАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПРОКУРОРІВ: ПРОБЛЕМИ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Семененко Б. В.,

прокурор Київської місцевої прокуратури № 4 м. Києва

Здійснення в Україні системних державотворчих, соціально-правових реформ вказує на важливість посилення реформування органів прокуратури як складової утвердження громадянського суспільства, принципу верховенства права, дотримання прав та свобод людини¹. Конституція України (ст.131-1) передбачає, що в Україні діє прокуратура, яка здійснює: 1) підтримання публічного обвинувачення в суді; 2) організацію і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження, нагляд за негласними та іншими слідчими і розшуковими діями органів правопорядку; 3) представництво інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом².

Ураховуючи зміст таких конституційних завдань, трудо-правовий статус органів прокуратури³ пов'язаний із такими особливостями, як: законодавче розуміння правового статусу прокурора; гарантії незалежності прокурора; дотримання вимог щодо сумісництва прокурорів; загальний обсяг прав та обов'язків прокурора; спеціальний обсяг прав, обов'язків, у тому числі обмежень прокурора; спеціальні види юридичної відповідальності прокурора (дисциплінарна, матеріальна).

За змістом Закону України «Про прокуратуру» (ст. 43) прокурора може бути притягнуто до дисциплінарної відповідальності у порядку дисциплінарного провадження з таких підстав: невиконання чи неналежне виконання службових обов'язків; необґрунтоване зволікання з розглядом звернення; розголошення таємниці, що охороняється законом, яка стала відомою прокурорів під час виконання повноважень; порушення встанов-

¹ Якимчук М. К. Організаційно-правові основи управління в органах прокуратури України : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.07. – К., 2002. – С. 11–15. Руденко М. М. Організаційно-правові аспекти представництва прокуратурою інтересів громадянина або держави в адміністративному суді : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.10. – К., 2009. – С. 3–5.

² Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

³ Руденко М. М. Організаційно-правові аспекти представництва прокуратурою інтересів громадянина або держави в адміністративному суді : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.10. – К., 2009. – С. 9–15. Про прокуратуру : Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1697-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 2-3. – Ст. 12. Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 р. № 322-VII (у редакції від 01.10.2017 р.) // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1971. – № 50. – Ст. 375. Костюк В. П. Конституційне право на працю у новітніх умовах сьогодення: науково-правовий аспект // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2014. – № 2(10) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n2/14kvlnpa.pdf>.

леного законом порядку подання декларації про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру; вчинення дій, що порочать звання прокурора і можуть викликати сумнів у його об'єктивності, неупередженості та незалежності, у чесності та невідкупності органів прокуратури; систематичне (два і більше разів протягом одного року) або одноразове грубе порушення правил прокурорської етики; порушення правил внутрішнього службового розпорядку; втручання чи будь-який інший вплив прокурора у випадках чи порядку, не передбачених законодавством, у службову діяльність іншого прокурора, службових, посадових осіб чи суддів, у тому числі шляхом публічних висловлювань стосовно їх рішень, дій чи бездіяльності, за відсутності при цьому ознак адміністративного чи кримінального правопорушення; публічне висловлювання, яке є порушенням презумпції невинуватості.

Слід зауважити, що дисциплінарне провадження здійснюється Кваліфікаційно-дисциплінарною комісією прокурорів (далі – КДКП). Закон України «Про прокуратуру» (ст. 45) встановлює, що дисциплінарне провадження – це процедура розгляду КДКП дисциплінарної скарги, в якій містяться відомості про вчинення прокурором дисциплінарного проступку. При цьому, за результатами дисциплінарного провадження, на прокурора можуть бути накладені такі дисциплінарні стягнення: догана; заборона на строк до одного року на переведення до органу прокуратури вищого рівня чи на призначення на вищу посаду в органі прокуратури, в якому прокурор обіймає посаду (крім Генерального прокурора); звільнення з посади в органах прокуратури. Крім того, Наказом Генерального прокурора України від 16.06.2016 № 205 затверджено Порядок проведення таємної перевірки доброчесності прокурорів в органах прокуратури України, який зареєстровано Міністерством юстиції України 17.06.2016 за № 875/29005¹. Цей Порядок визначає підстави, процедуру проведення таємної перевірки доброчесності прокурорів уповноваженими особами, тобто посадовими особами підрозділів внутрішньої безпеки прокуратури, наділеними повноваженнями щодо перевірки доброчесності прокурорів. За Порядком кожний прокурор з метою виконання вимог ст. 19 Закону України «Про прокуратуру» зобов'язаний щороку до 01 лютого подавати до підрозділу внутрішньої безпеки власноруч заповнену Анкету доброчесності прокурора за формою, затвердженою зазначеним наказом Генерального прокурора України. Водночас слід зауважити, що дисциплінарне провадження здійснюється виключно КДКП, яка розпочала свою роботу з 07.06.2017 у порядку та згідно з компетенцією, визначеною Законом України «Про прокуратуру» та Положенням про порядок роботи Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії, прийнятим всеукраїнською конференцією прокурорів 27.04.2017².

¹ Порядок проведення таємної перевірки доброчесності прокурорів в органах прокуратури України, затверджений наказом Генерального прокурора України від 16.06.2016 № 205, зареєстрований Міністерством юстиції України 17.06.2016 за № 875/29005 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gp.gov.ua/ua/nddek.html>.

² Положення про порядок роботи Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів. Прийнято всеукраїнською конференцією прокурорів 27.04.2017 [Електронний

Верховний Суд України неодноразово звертає увагу на те, що за змістом пункту 18 постанови Пленуму Верховного Суду України від 06.11.1992 № 9 «Про практику розгляду судами трудових спорів»¹ підставами захисту порушеного права звільненої особи може бути не тільки звільнення без законних підстав, а й порушення порядку його проведення.

Тому, за своєю суттю, дисциплінарна відповідальність прокурорів – це специфічний вид дисциплінарної відповідальності, який застосовується за специфічною процедурою та полягає у застосуванні до прокурорів санкцій за вчинення ними дисциплінарних проступків на умовах та у порядку, передбаченому законодавством. Основними ознаками дисциплінарної відповідальності прокурорів є наступні: 1) специфічний вид дисциплінарної відповідальності; 2) стосується таких специфічних суб'єктів, як прокурори; 3) характеризується специфічною процедурою застосування (дисциплінарне провадження); 4) передбачає застосування спеціальних санкцій; 5) застосовується на підставі рішення спеціально уповноваженого органу – Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів; 6) рішення про застосування дисциплінарної відповідальності може бути оскаржене у встановленому порядку². У цьому контексті на особливу увагу заслуговують питання, пов'язані з посиленням прозорості процедур дисциплінарного провадження, оскарженням відповідних рішень, наявністю громадського контролю тощо.

Ураховуючи вищевикладене, нагальну необхідність новітньої кодифікації трудового законодавства, сучасного законодавчого забезпечення дисциплінарної відповідальності, окремих її видів³, видається доцільним у проєкті Трудового кодексу України⁴ передбачити особливості законодавчого регулювання праці працівників органів прокуратури, а також удосконалити процедуру притягнення до дисциплінарної відповідальності прокурорів, що має на меті чітке виконання завдань, функцій та повноважень органів прокуратури.

ресурс]. – Режим доступу: http://www.gp.gov.ua/ua/vskonpp17.html?_m=publications&_t=rec&id=20708.

¹ Про практику розгляду судами трудових спорів : постанова Пленуму Верховного Суду України від 06.11.1992 р. № 9 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0009700-92/print1493807607922695>.

² Семененко Б. В. Поняття та ознаки дисциплінарної відповідальності прокурорів в умовах сьогодення: проблеми та перспективи // Актуальні проблеми соціального права. Вип. III : зб. матеріалів учасників Всеукр. соц. програм (заходів) ВГОІ «Інститут реабілітації та соціальних технологій» у 2016 р. / за заг. ред. Костюка В. Л., Мельника В. П. – К. : ІРСТ Україна, 2017. – С. 121–123.

³ Подорожній Є. Ю. Проблеми теорії та практики юридичної відповідальності у трудовому праві України : монографія. – Х. : Панов. – С. 30-45 та ін. Луцюз П. С. Сучасна парадигма відповідальності у трудовому праві України : монографія. – Х. : У справі, 2017. – С. 160-170 та ін.

⁴ Трудовий кодекс: законопроект, реєстр. № 1658 від 20.05.2015 р., внесений Гройманом В. Б., Денисовою Л. Л., Папієвим М. М., Кубівим С. І. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=1658&skl=9.